

گاہنامہ خبری – تحلیلی «آفریقا»

شماره ۱۴

نیمہ اول آبان ۱۳۹۹

صاحب امتیاز: مرکز مطالعات آفریقا (دانشگاه تربیت مدرس)

مدیر مسئول: دکتر سیروس احمدی نوحدانی

سر دبیر: دکتر میثم میرزائی تبار

مدیر اجرایی: دکتر مجید رسولی

سرمقاله

به نام خدا

اهمیت آفریقا و نقش آفرینی آن در توسعه اقتصاد جهانی

در سده‌های گذشته، آفریقا به عنوان قاره‌ای تاریک با چالش‌های بسیار زیاد شناخته می‌شد اما اکنون می‌توان رشد سریع اقتصادی در مقابل سایر مناطق جهان را مشاهده کرد. اگرچه این قاره با مشکلات و چالش‌های بسیاری روبرو است اما بررسی شاخص‌های کلان اقتصادی از سوی سازمان‌های بین‌المللی، بیانگر آن است که آفریقا، به عنوان قاره فرصت‌های اقتصادی محسوب می‌شود. از اوایل دهه ۱۹۶۰ تعدادی از کشورهای آفریقایی توانستند به استقلال سیاسی و رهایی از استعمار دست یابند و همین موضوع سبب شد تا مردم آفریقا برای دستیابی به حکمرانی خوب، اقتصاد خود را در اختیار بگیرند و درصدد مدیریت کارا و مناسب برای بهره‌برداری از منابع موجود برآیند.

براساس گزارش توسعه اقتصادی آفریقا در سال ۲۰۱۸ میلادی، در آینده نزدیک آفریقا تبدیل به یکی از مناطق پیشرفته جهان خواهد شد، چون در دوره کنونی، نقش آن در اقتصاد جهانی بیشتر به عنوان مقصد سرمایه‌گذاری بین‌المللی در تجارت جهانی شناخته می‌شود. با وجود فقر در کشورهای آفریقایی، این قاره به صورت بالقوه دارای منابع اقتصادی سرشار و بکری است که در صورت بهره‌برداری مناسب و کارآمد از آن‌ها می‌توان انتظار داشت منطقه نوینی در بعد قدرت اقتصادی در عرصه جهانی ظهور کند. در این میان، مهمترین کشورهای این قاره در بعد اقتصاد منطقه‌ای و تأثیرات جهانی آن‌ها را می‌توان به این صورت مورد بررسی قرار داد: موریس به گروه ۲۰ اقتصاد برتر پیوسته و بالاترین رتبه را در اقتصاد زیرصحرای آفریقا به خود اختصاص داده است؛ اقتصاد کشورهای آفریقا دارای بهترین عملکرد در زمینه رشد کسب و کار با رتبه ۱۲۲ است؛ رواندا در زمینه ثبت شرکت در میان قدرت‌های برتر اقتصادی با دارا بودن بیشترین دارایی (رتبه ۲) و دریافت اعتبارات (رتبه ۳) قرار دارد؛ سایر قدرت‌های بزرگ منطقه در بعد اقتصادی شامل کنگو (۱۸۴)، اتیوپی (۱۵۹)، نیجریه (۱۴۶)، تانزانیا (۱۴۴)، سودان (۱۶۲) و اوگاندا (۱۲۷) هستند. اقتصاد چهار کشور زیرصحرای آفریقا یعنی توگو، کنیا، ساحل عاج و رواندا در فهرست ده کشور برتر منطقه‌ای قرار گرفته‌اند زیرا این کشورها دارای ۲۳ اصلاح اساسی در ساختار اقتصاد خود بوده‌اند که می‌توانند بر رشد و توسعه اقتصاد جهانی نیز تأثیرات قابل توجهی داشته باشند.

به طور کلی، اهمیت این قاره برای توسعه اقتصاد جهانی را می‌توان به شرح ذیل برشمرد:

- دارا بودن منابع طبیعی، فلزی و غیرفلزی، آب و نیروی انسانی فراوان؛
- اهمیت نسبی تولید ناخالص داخلی آفریقا؛
- پایان اهمیت استراتژیک مربوط به جنگ سرد؛
- دارا بودن بیشترین زمین‌های زیرکشت در جهان؛
- رشد طبقه مصرف‌کننده بزرگ: یک گزارش بانک توسعه آفریقا نشان می‌دهد که طبقه متوسط در این قاره جمعیتی بالغ بر ۳۰۰ میلیون نفر را در بر دارد؛

- جذب سرمایه گذاران خارجی از کشورهای روسیه، چین، فرانسه، بریتانیا، ایالات متحده آمریکا و...: به عنوان نمونه، چین و ایالات متحده آمریکا سرمایه‌گذاری‌های عظیمی در این قاره داشته‌اند. چین در راستای اجرای طرح ابتکاری کمربند - جاده ابریشم جدید (BRI) سرمایه‌گذاری هنگفتی را برای ایجاد زیرساخت‌های اقتصادی در این قاره انجام داده و همین عامل سبب شده است تا آفریقا به یک عامل مهم برای رشد و توسعه هر چه بیشتر چین از طریق جاده ابریشم جدید تبدیل شود.

در همین ارتباط، از جمله مواردی که جمهوری اسلامی ایران می‌تواند برای بهره‌برداری بیشتر از مزایای اقتصادی قاره آفریقا مدنظر قرار دهد، عبارتند از:

- تسهیل و حمایت حضور بخش خصوصی ایران در آفریقا؛
- همکاری جمهوری اسلامی ایران در ایجاد زیرساخت‌های مرتبط با جاده‌ها، نیروگاه‌ها، راه‌آهن و ...؛
- بهبود توافقات تجاری منطقه‌ای؛
- تسهیل و توسعه سرمایه‌گذاری در بازارهای مالی این قاره؛
- حمایت از سرمایه‌گذاری خرد در امور مالی؛
- و ...

بنابراین اولین گام برای حضور ایران در این قاره، توجه به سرمایه‌گذاری خرد و کلان است تا از این طریق بتواند میزان تأثیرگذاری خود بر این قاره و کشورهای مورد نظر را افزایش دهد و از مسیر تعاملات دوجانبه و چندجانبه در راستای رشد و توسعه همه جانبه گام بردارد. همچنین جمهوری اسلامی ایران می‌تواند با امکان‌سنجی و بررسی مزیت رقابتی کشورهای آفریقایی با رویکرد آینده‌پژوهی به بررسی مهم‌ترین کشورهای آفریقایی در بعد اقتصادی پرداخته و از طریق به کارگیری استراتژی‌های روزآمد درصدد افزایش نقش آفرینی در این قاره باشد تا از این طریق بتواند به صورت مستقیم و غیرمستقیم از توانایی توسعه‌ای آفریقا در عرصه بین‌المللی تا حدودی بهره‌مند شود.

دکتر ریحانه صالح آبادی

پژوهشگر مرکز مطالعات آفریقا

اخبار و گزارش‌های خبری

توافق بر سر آتش‌بس فراگیر در لیبی

یکی از آنها بازگشایی مسیرهای زمینی و هوایی است. این توافق در حالی میان طرفین درگیر در لیبی صورت می‌گیرد که این کشور پس از سرنگونی دولت «معمر قذافی» توسط ائتلاف ناتو به سرکردگی آمریکا در سال ۲۰۱۱ تا سال ۲۰۱۵ فاقد دولت بود تا اینکه براساس توافق «صخیرات» در مغرب، دولت وفاق ملی با نظارت سازمان ملل تشکیل شد. با این حال یک دولت موازی نیز در شرق لیبی تشکیل شد که دولت وفاق ملی را به رسمیت نشناخت و نیروهایش را به جنگ علیه طرابلس فرستاد.

منبع: خبرگزاری جمهوری اسلامی (ایرنا)، آتش بس فراگیر در لیبی؛ طرف‌های درگیر توافق کردند، ۲ آبان ۱۳۹۹. در: www.irna.ir/news/84086101

مراسم امضای توافق آتش‌بس دائم در مقر سازمان ملل متحد در ژنو سوئیس و با حضور «استفانی ویلیامز»، معاون نماینده ویژه این سازمان در امور لیبی و شماری از نمایندگان سیاسی کشورهای عضو برگزار شد. ویلیامز در فیسبوک خود نوشت: مذاکرات کمیته نظامی مشترک ۵+۵ در ژنو دستاورد تاریخی داشت و هیأت‌های طرفین به توافق دائم آتش‌بس در سراسر لیبی رسیدند. وی افزود: این توافق یک نقطه تحول مهمی در تحقق صلح و ثبات در لیبی خواهد بود و می‌تواند به آینده‌ای بهتر، امن‌تر و باثبات‌تر برای ملت لیبی کمک کند. ویلیامز ابراز امیدواری کرد که این توافق فرصتی را به آوارگان لیبیایی بدهد تا به خانه خود بازگردند. پیش از این، سازمان ملل اعلام کرده بود که طرفین درگیر در لیبی به چند توافق مهم دست پیدا کرده‌اند که

واکنش اتیوپی به سخنان رئیس‌جمهور آمریکا

ترامپ اخیراً در سخنانی اعلام کرده که وضعیت سد رنسانس خطرناک است و احتمالاً قاهره سد را منفجر کند.

ترامپ گفت که واشنگتن برای رسیدن به توافق رنسانس میان مصر و اتیوپی میانجی‌گری کرد اما اتیوپی توافق را نقض کرد و آمریکا هم اقدام به قطع حمایت مالی از آن کرده است.

المصدر: اسکای نیوز العربیه، أول رد إتیوپی علی تصريحات ترامب بشأن "سد النهضة"، ۲۴ أكتوبر ۲۰۲۰. فی:

<https://b2n.ir/263946>

وزارت امور خارجه اتیوپی در بیانیه‌ای اعلام کرد که سفیر آمریکا در آدیس‌آبابا در پی اظهارات اخیر رئیس‌جمهور این کشور مبنی بر احتمال انفجار سد رنسانس توسط مصر به وزارتخانه احضار و مراتب اعتراض به وی ابلاغ شد.

آبی احمد علی نخست‌وزیر اتیوپی نیز به اتهام‌زنی آمریکا علیه آدیس‌آبابا مبنی بر نقض توافق النهضه مصر و اتیوپی واکنش نشان داد و گفت: النهضه، سد اتیوپی است و هیچ قدرتی نمی‌تواند مانع دستیابی ما به اهدافمان شود. وی در بیانیه‌ای عنوان کرد که کسی نمی‌تواند به سرزمین اتیوپی آسیب وارد کند و اتیوپیایی‌ها پیروز خواهند شد.

ماگوفولی، رئیس‌جمهور تانزانیا باقی ماند

انتخابات عمومی، حزب حاکم CCM نیز موفق به کسب اکثریت قاطع کرسی‌های پارلمانی شد.

Source: Cowry News, Tanzania: President John Magufuli Wins Re-election, 31 Oct 2020. In: <https://www.cowrynews.com/tanzania-president-john-magufuli-wins-reelection-amid-allegations-of-irregularities/>

جان ماگوفولی، رئیس‌جمهور تانزانیا در انتخابات ریاست جمهوری این کشور مجدداً با کسب ۱۲,۵ میلیون رأی یا حدود ۸۵ درصد آراء به عنوان رئیس‌جمهور جمهوری متحده تانزانیا و زنگبار انتخاب شد. در جریان برگزاری

همه‌پرسی قانون اساسی الجزایر؛ مردم استقبال نکردند

جنبش مردمی با این نظرسنجی عمومی مخالفت کردند و از آن به عنوان یک اقدام نمایشی نام بردند. یکی از برجسته‌ترین مفاد پیش نویس اصلاح قانون اساسی ممنوعیت کاندیداتوری برای تصدی پست ریاست جمهوری برای بیش از دو دوره (هر یک به مدت ۵ سال) به طور پیوسته و یا جداگانه است. براساس اصلاحات صورت گرفته نخست وزیر از سوی جریان اکثریت در پارلمان تعیین می‌شود و ارتش می‌تواند در مأموریت‌های خارج از مرزها مشارکت نماید به شرط آنکه دو سوم نمایندگان پارلمان با این امر موافقت کنند. تبون رئیس‌جمهوری در پاسخ به خواسته‌های اعتراض کنندگان که عبدالعزیز بوتفلیقه را پس از ۲۰ سال حاکمیت وادار به کناره‌گیری کردند، پیشنهاد اصلاح قانون اساسی را مطرح کرد.

معترضان الجزایری خواستار کنار گذاشتن حکمرانان از قدرت و خروج ارتش از قلمرو مسائل سیاسی و پایان یافتن فساد در این کشور شده‌اند.

منبع: خبرگزاری جمهوری اسلامی (ایرنا)، استقبال کم رنگ مردم از همه‌پرسی قانون اساسی در الجزایر، ۱۲ آبان ۱۳۹۹. در: www.irna.ir/news/84096362

همه‌پرسی برگزار شده در الجزایر درباره طرح اصلاح قانون اساسی با استقبال کم‌رنگ افراد حائز شرایط شرکت در آن همراه شد.

محمد شرفی، رئیس کمیته ملی مستقل انتخابات در این باره اعلام کرد که ۲۳,۷ درصد و به عبارت دیگر ۵ میلیون و ۵۸۶ هزار و ۲۵۹ نفر در این رای‌گیری شرکت کردند. براساس این گزارش، ۲۴ میلیون و ۴۷۵ هزار و ۳۱۰ شهروند الجزایری حائز شرایط شرکت در این نظرسنجی عمومی بودند که در این میان ۲۳ میلیون و ۵۶۸ هزار و ۱۲ تن مقیم الجزایر و ۹۰۷ هزار و ۲۹۸ شهروند الجزایری مقیم خارج از کشور هستند.

همه‌پرسی قانون اساسی جدید به پیشنهاد "عبدالمجید تبون" رئیس‌جمهوری الجزایر بود. تصحیح صورت گرفته در قانون اساسی "زیربنای" نظام جمهوری جدید در این کشور به شمار می‌رود در حالی که جریان‌های سیاسی مخالف با این امر مخالفت کردند با این ادعا که اقدام یاد شده مورد تایید همگان نیست و ماهیت کشور را در معرض تهدید قرار می‌دهد.

تبون و ارتش الجزایر بر سر موافقت با موارد تصحیح یافته در قانون اساسی اصرار و پافشاری دارند اما بسیاری در

واتارا بار دیگر رئیس جمهور شد

منبع: خبرگزاری دانشجویان ایران (ایسنا)، آلسان واتارا برای سومین بار در انتخابات ریاست جمهوری ساحل عاج پیروز شد، ۱۳ آبان ۱۳۹۹. در: <https://www.isna.ir/amp/99081308350>

الحسن عبدالرحمان واتارا، رئیس جمهور ساحل عاج با کسب ۹۴،۲۷ درصد آرا برای سومین دور متوالی پیروز انتخابات شد. این انتخابات در حالی برگزار شد که با خشونت‌های مرگبار در ساحل عاج همراه شد و رأی‌دهندگان اپوزیسیون آن را تحریم کردند.

حضور رسمی امارات متحده عربی در منطقه مورد مناقشه صحرای غربی

حاکمیت مراکش قرار دارد اما جبهه پولیساریو به عنوان یک سازمان نظامی سیاسی تحت حمایت الجزایر خواهان استقلال صحرای غربی و سلطه بر این منطقه است. درگیری مراکش و جبهه پولیساریو از سال ۱۹۷۵ آغاز شد و پس از آن در سال ۱۹۹۱ توافقنامه‌ای درباره برقراری آتش‌بس تحت نظارت سازمان ملل امضا شد. در حالی که مراکش خواهان حکومت خودگردان در صحرای غربی و وجود دولت و پارلمان محلی تحت حاکمیت مراکش در این منطقه است اما جبهه پولیساریو مخالف این طرح بوده و خواهان برگزاری همه‌پرسی تعیین سرنوشت برای صحرای غربی است. **منبع:** خبرگزاری فارس، افتتاح کنسولگری امارات در منطقه مورد مناقشه «صحرای غربی»، ۱۴ آبان ۱۳۹۹. در: <http://fna.ir/f00lr7>

امارات به عنوان نخستین کشور عربی به صورت رسمی، کنسولگری خود را در شهر العیون به عنوان بزرگ‌ترین شهر صحرای غربی، منطقه مورد مناقشه بین مراکش و جبهه پولیساریو، افتتاح کرد. در مراسم افتتاح این کنسولگری، «ناصر بوریطه» وزیر خارجه مراکش و «سعید احمد الظاهری» سفیر امارات در مراکش حضور داشتند. دیوان پادشاهی مغرب قبلاً اعلام کرده بود که امارات تصمیم دارد کنسولگری خود در شهر العیون را افتتاح کند. «محمد ششم» پادشاه مراکش این تصمیم امارات را تاریخی و در راستای حمایت از تمامیت ارضی مراکش، توصیف کرد. تاکنون ۱۵ کشور آفریقایی کنسولگری خود را در صحرای غربی افتتاح کرده‌اند. صحرای غربی از سال ۱۹۷۴ به دنبال پایان استعمارگری اسپانیا در این منطقه، تحت

امضای ۱۵ تفاهم‌نامه همکاری میان مصر و عراق

تفاهم‌نامه‌های امضاء شده در زمینه‌های حمل و نقل، امور آبی، بهداشت، محیط زیست، دادگستری، سرمایه‌گذاری، مسکن، بازسازی، صنایع، تجارت و دارایی است. «مصطفی الکاظمی» نخست وزیر عراق در جریان دیدار با «مصطفی مدبولی» همتای مصری خود در بغداد از

عراق و مصر شنبه ۱۰ آبان ۱۳۹۹ و در جریان سفر مصطفی مدبولی نخست وزیر مصر به بغداد، ۱۵ تفاهم‌نامه همکاری در زمینه‌های مختلف به امضا کردند. این موضوع، در جریان مراسمی رسمی با حضور مصطفی الکاظمی نخست وزیر عراق و مصطفی مدبولی نخست وزیر مصر در بغداد رخ داد.

شرکت‌های مصری خواست تا در مناطق آزاد شده عراق از دست گروه تروریستی داعش سرمایه گذاری کنند. الکاظمی در مذاکرات خود با مدبولی از روابط برادرانه بین عراق و مصر تمجید و تمایل بغداد برای توسعه آن در سطح روابطی راهبردی در راستای خدمت به منافع دو کشور را ابراز داشت.

وی همچنین از موضع حمایتی مصر از عراق در جنگ علیه گروه تروریستی داعش تمجید و بر ضرورت استفاده از تجربه مصر در بخش مسکن و عمران تأکید و از شرکت‌های مصری برای مشارکت در بازسازی مناطق آزاد شده از لوث داعش دعوت کرد.

مصطفی مدبولی نخست وزیر مصر شنبه ۱۰ آبان ۱۳۹۹ در صدر یک هیات بلندپایه از وزرای این کشور برای

شرکت در کمیسیون مشترک مصر و عراق وارد بغداد شده بود. جلسه گذشته کمیسیون مشترک عراق و مصر سال ۲۰۰۹ میلادی به ریاست وزیران خارجه دو کشور در قاهره برگزار شده بود. فواد حسین وزیر خارجه عراق هفته پیش در سفر خود به قاهره برای شرکت در نشست سه جانبه با همتایان مصری و اردنی خود، پیام کتبی الکاظمی را تسلیم عبدالفتاح السیسی رئیس جمهور مصر کرده بود. مصر و عراق در زمینه‌های اقتصادی از جمله نفت و کالاهای مصرفی با یکدیگر تبادل تجاری دارند.

منبع: خبرگزاری مهر، امضای ۱۵ تفاهم‌نامه همکاری میان مصر و عراق، ۱۰ آبان ۱۳۹۹. در: mehrnews.com/xT2ND

هشدار تشکیل گروه جدید داعش در آفریقا

چاد و در شمال نیجریه رخ داده است که منجر به مرگ بیش از ۱۵ نفر شده است.

علاوه بر این، مناطق آفریقای جنوبی، به ویژه موزامبیک، نیز توسط شبه نظامیان مورد حمله قرار گرفته است، از سال ۲۰۱۷ بیش از ۱,۵ هزار نفر در آنجا کشته شده اند. آنها بیشتر ساکنان محلی را اخراج کردند، و زنان را به بردگان جنسی تبدیل کردند.

به گفته کارشناسان، فعالیت‌های شبه نظامیان داعش در آفریقا از نظر وسعت و بی‌رحمی از فعالیت اعضای این سازمان در سوریه و عراق پیشی می‌گیرد. به عقیده پنتاگون سیاستمداران و ارتش تهدیدهای داعش در آفریقا را باید جدی در نظر گرفت.

منبع: خبرگزاری اسپوتنیک، هشدار پنتاگون به تشکیل خلافت جدید داعش در آفریقا، ۱۷، ۱۰، ۲۰۲۰. در:

<https://b2n.ir/941346>

وزارت دفاع ایالات متحده آمریکا گفته است که نظامیان سازمان تروریستی داعش با استفاده از روشهای بی رحمانه، همانطور که در سوریه و عراق اتفاق افتاد، مناطق بیشتری را در قاره آفریقا را تصرف می‌کنند.

این گزارش توسط متخصصان مرکز مبارزه با تروریسم وست پوینت (آکادمی نظامی ایالات متحده) منتشر شده است، تعداد طرفداران داعش در آفریقا به طور مداوم در حال افزایش است. به گفته تحلیلگران، این نظامیان تروریستی اخیراً حملات خود را افزایش داده‌اند و تعداد قربانیان آنها در حال افزایش است.

در سال ۲۰۱۹، حملات تروریستی این گروه محلات نیجریه، کامرون، چاد، مالی و بورکینافاسو را هدف قرار داده بود که در مجموع ۱۸۶ حمله به این کشورها انجام شده است. به ویژه، حداقل ۲۸ حمله در منطقه دریاچه

وعده کار در امارات؛ آموزش و اعزام به لیبی

دیدبان حقوق بشر اعلام کرده است که امارات هنوز به این سخنان جوانان سودانی واکنش نشان نداده است. بنابر این گزارش، دیدبان حقوق بشر نامه‌ای به نیروهای مسلح امارات و وزارت دفاع آن و نیز نیروهای حفتر ارسال کرده و خواستار انجام تحقیقات درباره این موضوع شده است اما آن‌ها تا کنون پاسخی نداده‌اند. امارات از جمله کشورهای حامی خلیفه حفتر فرمانده نیروهای شرق لیبی است و از آن حمایت‌های مالی و تسلیحاتی بعمل می‌آورد.

المصدر: الخلیج الجدید، رایتس ووتش توثق خداع الإمارات للسودانیین للقتال فی لیبیا، ۳ نوامبر ۲۰۲۰. فی: <https://b2n.ir/130952>

سازمان دیدبان حقوق بشر در گزارشی اعلام کرد که شرکت خدمات امنیتی امارات «بلاک شیلد» جوانان سودانی را فریب داده و آن‌ها برای جنگ در صفوف نیروهای ژنرال «خلیفه حفتر» فرمانده نیروهای شرق لیبی به این کشور اعزام کرده است. در این گزارش آمده است که این شرکت اماراتی با حدود ۲۷۰ جوان سودانی قراردادی جهت کار در امارات به عنوان نگهبان امنیتی امضا کرده اما آن‌ها را به جای کار در امارات به لیبی اعزام کرده است. تعدادی از جوانان گفته‌اند که سپتامبر ۲۰۱۹ پس از آنکه به ابوظبی رسیده‌اند، گذرنامه‌ها و تلفن همراه آن‌ها مصادره شده و تحت آموزش‌های نظامی قرار گرفته و سپس آن‌ها را به یک اردوگاه نظامی در رأس لانوف لیبی منتقل کرده‌اند.

تمدید تحریم‌های سودان توسط آمریکا

تصمیمات شورای امنیت سازمان ملل در پی درگیری در "دارفور" دانست و گفت: این اقدام بازتاب منفی بر روابط آمریکا و سودان و اقدامات دولت انتقالی این کشور ندارد. شایان ذکر است که بعد از پرداخت ۳۳۵ میلیون دلار از سوی سودان به آمریکا، ترامپ اعلام کرد که نام سودان را از لیست کشورهای حامی تروریسم حذف کرده است. این اقدام ترامپ در تمدید تحریم علیه سودان در زمانی انجام می‌گیرد که چندی پیش دولت انتقالی سودان با وساطت آمریکا اقدام به عادی‌سازی روابط با اسرائیل کرده است.

المصدر: RT عربی، ترامب یعلن رسمیا تمدید العقوبات المفروضة علی السودان بسبب النزاع فی دارفور، ۲۰۲۰، ۱۱، ۰۲. فی: <https://b2n.ir/679499>

رئیس‌جمهور آمریکا در دستوری در قبال سودان حالت فوق‌العاده اعلام کرد و تحریم آمریکا علیه این کشور را به دلیل بحران دارفور به مدت یک سال تمدید کرد. ترامپ در بیانیه‌ای گفت: علی‌رغم حوادث مثبت اخیر، بحرانی که در نتیجه اقدامات و سیاست‌های دولت سودان آغاز شد و منجر به اعلام حالت فوق‌العاده ملی در سوم نوامبر ۱۹۹۷ میلادی شده، هنوز حل نشده است. وی افزود: این اقدامات و سیاست‌ها تهدید فوق‌العاده‌ای برای امنیت ملی و سیاست خارجی ایالت متحده آمریکا به شمار می‌رود، به همین دلیل تصمیم گرفتم که بنا بر ضرورت، حالت فوق‌العاده ملی را تمدید کنم. از طرف دیگر مایک پمپئو وزیر خارجه آمریکا، اقدام ترامپ در تمدید تحریم علیه سودان را در چارچوب

تحلیل‌های روز آفریقا

پیمانکاران امنیتی چین در آفریقا

ساخت‌وساز بیشتری در آفریقا بوده است. در هر صورت تعامل جهانی رو به گسترش چین با خطراتی نیز همراه بوده است. آکادمی علوم اجتماعی چین در ارزیابی سال ۲۰۲۰ خود عنوان کرد که ۸۴ درصد از سرمایه‌گذاری‌های مربوط به ابتکار کمربند و جاده در کشورهای با ریسک متوسط تا بالا انجام گرفته است. پکن برای حفاظت از سرمایه‌گذاری‌های خود، روی پیمانکاران امنیتی و برای پیمانکاران امنیتی آموزش‌دیده سرمایه‌گذاری کرده است. در سال ۲۰۱۳ چین حدود ۴ هزار شرکت امنیتی ثبت شده با حدود ۴,۲۳ میلیون کارمند داشت که عمدتاً از کارکنان سابق نیروی نظامی و پلیس بوده‌اند.

نیاز به تأمین امنیت سرمایه‌گذاری‌ها و شهروندان چینی در آفریقا افزایش یافته است؛ اما به دلیل نگرانی درباره وجهه و دیگر ملاحظات سیاسی و ژئوپلیتیک، بعید است پکن نیروهای خودش را به آفریقا اعزام کند. گفته می‌شود در گزارش ۲۰۱۹ با عنوان «دفاع ملی چین در عصر جدید»، حفاظت از منافع در خارج از کشور و حفاظت از اتباع، سازمان‌ها و مؤسسات چینی به‌عنوان مأموریت‌های مهم شناسایی شده‌اند.

استفاده از پیمانکاران امنیتی از سه لحاظ به نفع چین است. اول، آن‌ها با توجه به این‌که نیروهای امنیتی محلی همواره به دلیل محدودیت ظرفیت و پیچیدگی‌های سیاسی قابل اعتماد نیستند، برای حفاظت از منافع چین در خارج رویکردی عملی‌تر دارند. دوم، آن‌ها ابزارهایی را در اختیار دولت چین قرار می‌دهند که بتواند برای نشان

پیمانکاران امنیتی چین در تعدادی رو به افزایش از کشورهای آفریقایی فعال هستند. آن‌ها عمدتاً برای شرکت‌هایی که تحت مالکیت دولت چین قرار دارد و با نیروهای امنیتی و شرکت‌های امنیتی آفریقایی کار می‌کنند. آن‌ها از تأسیسات نفتی و گازی، راه‌آهن‌ها، معادن، سایت‌های ساخت‌وساز و حتی سفارت‌های چین محافظت می‌کنند.

چین مدت‌های طولانی ادعا می‌کرد که سرش در لاک خودش است، در سیاست خارجی خود دکتترین «عدم‌مداخله» را حفظ می‌کند و از اعزام نیروهای مسلح خود به خارج تا حد زیادی خودداری کرده است؛ اما در حال حاضر درحالی‌که منافع به سرعت رو به افزایش چین در آفریقا این نیاز را ایجاد کرده است که پیمانکاران امنیتی از آن منافع محافظت کنند، این اصول دیپلماتیک در بوته آزمایش قرار گرفته‌اند. بیش از ۲۰۰ هزار کارگر چینی از سال ۲۰۱۸ در جستجوی فرصت‌هایی در طول ابتکار کمربند و جاده به آفریقا رفته‌اند و تعداد کل مهاجران چینی به بیش از یک میلیون نفر رسیده است. به‌علاوه از سال ۲۰۱۷ تاکنون ۱۰ هزار شرکت چینی در این قاره فعالیت می‌کنند.

در خصوص قدرت اقتصادی چین در آفریقا جای تردیدی وجود ندارد. بر اساس آمار، فقط در سال ۲۰۱۷ شرکت‌های تحت مالکیت دولت چین حدود ۵۱ میلیارد دلار از پروژه‌های محلی مربوط به ابتکار کمربند و جاده درآمد کسب کردند. از سال ۲۰۲۰ چین، در مجموع در مقایسه با فرانسه، ایتالیا و آمریکا مسئول پروژه‌های

مالکیت دولت چین در محیط‌هایی بی‌ثبات فعالیت می‌کنند.

اگرچه در آفریقا در مقایسه با شرکت‌های غربی یا روسی، شرکت‌های امنیتی چین بسیار کمتر دیده می‌شوند اما به دلیل بدنامی پیمانکاران امنیتی خارجی در قاره آفریقا به آن‌ها هم به همان اندازه منفی نگاه می‌شود. نگاه منفی آفریقا به شرکت‌های امنیتی خارجی ناشی از مشارکت بحث‌برانگیز مزدوران خارجی در برخی از طولانی‌ترین جنگ‌های داخلی این قاره است.

تعاملات چین با آفریقا در دهه‌های پیش رو همچنان ادامه خواهد داشت. دولت‌های آفریقایی و سازمان‌های مردم‌نهاد در این قاره هنوز در مراحل ابتدایی تعاملات با پیمانکاران امنیتی چین و تأثیرات ژئوپلیتیک آن‌ها قرار دارند. در این زمینه جامعه مطالعاتی چین-آفریقا، ساختارهای گسترده‌تر جامعه مدنی، انجمن‌های حرفه‌ای و دانشگاه‌ها می‌توانند نقش ایفا کنند. این بازیگران می‌توانند با ترسیم نقشه فعالیت‌های شرکت‌های تحت مالکیت دولت چین در قاره آفریقا، ردگیری پروژه‌های مهم، ارزیابی تأثیرات امنیتی سرمایه‌گذاری‌های چین و جمع‌آوری داده‌های کلیدی در خصوص پیمانکاران امنیتی برای ارائه پژوهش‌های دقیق مبتنی بر شواهد، به بستن شکاف‌های اطلاعاتی کمک کنند. باوجود شواهد فراوانی دال بر رشد پیمانکاری امنیتی چین در آفریقا و ارتباط آن با امنیت آفریقا و دینامیک‌های حکمرانی، هنوز مطالعاتی در این باره صورت نگرفته است، بنابراین انجام چنین اقداماتی بسیار مهم خواهد بود.

Author: Paul Nantulya, Chinese Security Contractors in Africa, Carnegie-Tsinghua Center for Global Policy, 08 October 2020. In: <https://carnegietsinghua.org/2020/10/08/chinese-security-contractors-in-africa-pub-82916>

دادن تعهدش به حفاظت از منافع در خارج از آن‌ها استفاده کند و درعین حال در برابر فشار برای اعزام نیروهای ارتش خلق چین با قاطعیت بیشتری مقاومت کند. سوم، پیمانکاران برای کهنه سربازان شغل ایجاد می‌کنند و این مسئله با توجه به رابطه پیچیده دولت با زنان و مردان ارتشی که خدمتشان به پایان رسیده و تعدادشان در این کشور به ۵۷ میلیون نفر می‌رسد، دارای اهمیت زیادی برای چین است.

درحالی‌که اغلب پیمانکاران چینی خدمات امنیتی غیرفعال ارائه می‌کنند اما تعداد رو به رشدی از آن‌ها نقش‌های فعال‌تری مانند جمع‌آوری اطلاعات و شناسایی تهدیدهای بالقوه را به عهده گرفته‌اند. همچنین پیمانکاران امنیتی چینی با نیروهای نظامی محلی که تجهیزات امنیتی پیشرفته را برای‌شان فراهم می‌کنند، همکاری نزدیکی دارند.

دولت‌ها و شهروندان آفریقایی پیمانکاران امنیتی چین را به‌عنوان بخشی از دولت چین و نه به‌عنوان شرکت‌های مستقل نگاه می‌کنند. پیمانکاران امنیتی چین در خصوص نقش‌شان در پیشبرد اهداف امنیتی چین صراحت دارند. در یک جستجوی اینترنتی در خصوص «پیمانکاران امنیتی چین در آفریقا» ویدیوها و تصاویر متعددی از کارکنان چینی به‌شدت مسلح که با نیروهای امنیتی آفریقایی در طیفی گسترده از کشورها همکاری می‌کنند، مشاهده می‌شود. این امر این پیام را ارسال می‌کند که فعالیت‌های آن‌ها توسط دولت چین حمایت می‌شود.

تمرکز سرمایه‌گذاری‌های چین در کشورهای نایمن محرک اصلی حضور رو به رشد پیمانکاران امنیتی است. آن‌طور که پکن تصدیق می‌کند اغلب شرکت‌های تحت

نگاهی به عملکرد دولت دونالد ترامپ در آفریقا

مسئله نیز مورد اعتراض اتحادیه آفریقا و کشورهای آفریقایی بود.

در زمینه رقابت اقتصادی با چین نیز، ترامپ در قاره آفریقا نتوانست از رشد روزافزون حضور چینی‌ها جلوگیری کند. چینی‌ها حتی در برخی نقاط از جمله جیبوتی اقدام به استقرار پایگاه نظامی نیز کرده‌اند. روس‌ها نیز در مناطقی چون آفریقای مرکزی به طور مستقیم حضور نظامی خود را تثبیت نمودند و در پایگاه‌های خود به آموزش نیروهای طرفدار خود می‌پردازند.

در دوره ترامپ همچنین شاهد تقویت دولت‌های دیکتاتوری و تضعیف دموکراسی در آفریقا بوده‌ایم. جالب است که در زمینه اهانت به آفریقایی‌ها حتی همسر رئیس جمهور آمریکا نیز کارنامه بدی از خود به جای گذاشت. در ۲۰۱۸ و در جریان سفر ملانیا ترامپ به کنیا، موجی از اعتراضات نسبت به کلاه مدل استعماری بانوی نخست آمریکا در بین کنشگران اجتماعی آفریقا و رسانه‌های فرانسوی راه افتاده بود.

در کل، پس از آنکه دولت اوپاما-از نظر برخی کارشناسان-کارنامه‌ای موفق در قاره آفریقا از خود بر جای گذاشت، سیاست‌های ترامپ که مبتنی بر گونه‌ای از نژادپرستی و یکجانبه‌گرایی و خودمحوری است، باعث شد که در حال حاضر ساکنین قاره آفریقا، بیش از هر کس دیگری در جهان در انتظار سقوط دولت ترامپ باشند.

منبع: خبرگزاری جمهوری اسلامی (ایرنا)، چرا آفریقا در آرزوی سقوط ترامپ است؟، ۱۵ آبان ۱۳۹۹. در:

www.irna.ir/news/84099754

در ژانویه ۲۰۱۸ هنگامی که ترامپ در اظهار نظری شرم آور کشورهای آفریقایی را "چاله کثافت" خواند، موجی از اعتراض نسبت به نگاه تحقیرآمیز رئیس جمهوری آمریکا نسبت به آفریقا سراسر این قاره را فرا گرفت. البته این تنها آغازی بر بی‌تفاوتی‌های چهل و پنجمین رئیس جمهوری آمریکا نسبت به قاره آفریقا بود.

ترامپ در طول ۴ سال ریاست جمهوری به آفریقا سفر نکرد و تنها با ۲ رئیس جمهوری آفریقایی در کاخ سفید ملاقات کرد که آن هم شامل دو کشور انگلیسی زبان نیجریه و کنیا بود. در دوره او پست معاونت آفریقایی در وزارت امور خارجه آمریکا، ۲ سال بدون مدیر مانده بود که در نهایت هم با انتصاب "تیبور نگی" سفیر سابق آمریکا در اتیوپی و گینه، چندان نتیجه‌ای از این معاونت عاید دیپلماسی آمریکایی نشد.

ترامپ رسماً اعلام کرد که در پی خروج نیروهای ارتش آمریکا از ۳۴ پایگاه نظامی این کشور در قاره آفریقا به خصوص از منطقه پرتنش صحرای آفریقا است و درباره این موضوع با اعتراض فرانسه نیز مواجه شد که کاخ سفید را به پایبندی به تعهدات مالی و امنیتی و لجستیکی در مقابله با تروریسم فرا می‌خواند.

ترامپ امتیازات تجاری و معافیت‌های گمرکی به نام آگوا (AGOA) را که با تصویب کنگره در سال ۲۰۰۰ به برخی از کشورهای آفریقایی داده شده بود در مورد برخی کشورها از جمله کامرون لغو کرد. در ضمن با خروج ترامپ از معاهدات بین‌المللی از جمله معاهده آب و هوایی پاریس، آمریکا به تعهداتش برای پرداخت کمک‌های مالی به کشورهای آفریقایی عمل نکرد که این

آیا اتیوپی به سوی جنگ داخلی پیش می‌رود؟

اختلاف بین جبهه آزادیبخش تیگرای و دولت فدرال اتیوپی بویژه از سال گذشته به علت به تعویق افتادن انتخابات تشدید شد. دولت فدرال اتیوپی انتخابات سراسری در این کشور را به دلیل شیوع ویروس کرونا به تأخیر انداخت و این اقدام آدیس آبابا موجب نارضایتی این گروه شد.

در پی اقدام آدیس آبابا در به تأخیرانداختن انتخابات سراسری، جبهه آزادیبخش تیگرای ماه سپتامبر گذشته در ایالت خود اقدام به برگزاری انتخابات محلی کرد ولی دولت فدرال آن را غیرقانونی خواند و پس از این رویداد اختلاف بین دو طرف تشدید شد.

آدیس آبابا در واکنش به برگزاری انتخابات محلی در تیگرای از تخصیص بودجه به این گروه امتناع کرد و بودجه را به دولت مرکزی بازگرداند.

"دبرتسیون جیبرمایگل" رهبر این گروه که به نوعی ریاست ایالت تیگرای را بر عهده دارد نسبت به درگیری و جنگ بین دو طرف هشدار داد.

آدیس آبابا نیز اواخر هفته گذشته اعلام کرد که جبهه آزادیبخش تیگرای برخی پایگاههای نظامی دولت فدرال در تیگرای را با هدف در اختیار گرفتن انبارهای تسلیحاتی آنها مورد هدف قرار داده است و در پی این حادثه ارتباطات مخابراتی با این منطقه قطع شد.

سرانجام "ابی احمد" نخست وزیر اتیوپی جمعه شب (۱۶ آبان ۱۳۹۹) به نیروی هوایی این کشور دستور داد تا برخی مراکز نظامی تحت کنترل جبهه آزادیبخش تیگرای مورد حمله قرار گیرد.

در حالی که دو طرف یکدیگر را به آغاز جنگ متهم می‌کنند، برخی کشورها و نهادهای بین المللی ضمن ابراز نگرانی از تشدید بحران در یکی از نقاط استراتژیک جهان،

نیروی هوایی اتیوپی جمعه شب (۱۶ آبان ۱۳۹۹) به دستور "ابی احمد" نخست وزیر این کشور مراکز نظامی در منطقه "تیگرای" در شمال اتیوپی را بمباران کردند و این کشور در آستانه جنگ داخلی تمام عیار قرار گرفت. دولت فدرال اتیوپی با این اقدام و با اعلام جنگ علیه ایالت "تیگرای" در شمال این کشور در واقع ثبات یکی از نقاط استراتژیک جهان در شمال آفریقا را با تهدید جدی مواجه کرده است.

گروه شبه نظامی "تیگرای" موسوم به "جبهه آزادیبخش تیگرای" پیش از انتصاب "ابی احمد" به نخست وزیر اتیوپی در سال ۲۰۱۸ میلادی نفوذ و تسلط بسیاری بر ارتش و دولت این کشور داشت.

اتیوپی با ۱۱۰ میلیون نفر جمعیت به دلیل سالها جنگ و درگیری با برخی کشورهای همسایه و بحرانهای متعدد با اریتره و سومالی از جمله کشورهایی است که گروههای شبه نظامی در آن فعال هستند.

ائتلاف حاکم در اتیوپی سال ۲۰۱۸ "ابی احمد" را به عنوان نخست وزیر منصوب کرد تا از این طریق به ماهها اعتراضات ضد دولتی در این کشور خاتمه دهد.

"ابی احمد" در اندک زمانی موفق شد آرامش را به فضای سیاسی اتیوپی بازگرداند ولی اقدامات بعدی وی موجب شد که برخی گروههای صاحب نفوذ و مسلح در این کشور بتدریج به حاشیه رانده شوند و در نهایت "جبهه آزادیبخش تیگرای" سال گذشته از ائتلاف حاکم در دولت اتیوپی خارج شد.

جبهه آزادیبخش تیگرای به دلیل سالها درگیری و نبرد در مرز با اریتره دارای امکانات نظامی و تجربه جنگی است. گفته می‌شود این گروه حدود ۲۵۰ هزار نیروی نظامی و شبه نظامی در اختیار دارد و یک تهدید جدی برای دولت مرکزی اتیوپی محسوب می‌شود.

از دو طرف خواسته‌اند ضمن خویشتنداری، برای حل اختلافات بر سر میز مذاکره حاضر شوند.

این در حالی است که دولت فدرال اتیوپی معتقد است گفتگو با گروه شبه نظامی تیگرای به منزله مشروعیت بخشیدن به مخالفان مسلح است. از سوی دیگر گروه شبه نظامی تیگرای نیز اعلام کرده است علاقه‌ای به گفتگو با دولت مرکزی ندارد و خواستار آزادی رهبران بازداشت شده این گروه به عنوان پیش شرط عادی سازی مناسبات با دولت فدرال شده است.

آدیس‌آبابا معتقد است که مورد هدف قرار دادن جبهه آزادیبخش تیگرای با هدف بازگرداندن حاکمیت قانون، اجرای قانون اساسی و صیانت از حقوق شهروندان اتیوپی است که خواستار یک زندگی صلح آمیز هستند. از سوی دیگر "ابی احمد"، نخست وزیر اتیوپی معتقد است که شرایط را کاملاً تحت کنترل دارد و این گونه حوادث منجر به بحران در این کشور و یا منطقه نخواهد شد.

با این وجود ناظران معتقدند که بروز بحران بویژه بحران نظامی در اتیوپی می‌تواند بر اریتره و سومالی تأثیر جدی داشته باشد و این کشورها را نیز با مخاطراتی مواجه کند. همچنین گسترش بحران به جیبوتی که در همسایگی اتیوپی قرار دارد می‌تواند فاجعه‌ای بزرگتر بیافریند، زیرا اکثر قدرتهای جهانی در این کشور کوچک دارای پایگاه نظامی هستند.

نکته دیگر اینکه درگیر شدن اتیوپی در یک جنگ داخلی می‌تواند، راه اندازی سد "رنسانس" در این کشور را مختل کند. اتیوپی سال‌ها است که راه اندازی این سازه را که بزرگترین سد آفریقا محسوب می‌شود در دستور کار خود دارد و بر سر آن مناقشاتی نیز با مصر و سودان داشته است. این سد در مراحل پایانی راه اندازی است.

نویسنده: محمدرضا عرفانیان، آیا اتیوپی بسوی جنگ داخلی پیش می‌رود؟، خبرگزاری جمهوری اسلامی (ایرنا)، ۱۸ آبان ۱۳۹۹. در:

www.irna.ir/news/84101778

عادی سازی روابط با اسرائیل و افکار عمومی سودان

شعرهایی در مخالفت با عادی سازی روابط کشورشان با اسرائیل سر دادند که یادآور حمایت همیشگی آنان از آرمان مردم فلسطین و همبستگی با آنها بود.

اسرائیل با رویکرد "بازگشت به آفریقا" سیاستی در قبال این قاره در پیش گرفته است که با سیاست‌های تل‌آویو در دهه ۱۹۶۰ کاملاً مغایرت دارد. زمانی اسرائیل، در آفریقا در ۳۰ کشور سفارت داشت اما در سال ۱۹۷۳ روابط تل‌آویو با کشورهای آفریقایی تیره و با برخی از این کشورها قطع شد.

در دهه ۱۹۶۰ روابط اسرائیل با سودان و بسیاری از کشورهای تازه استقلال یافته قاره آفریقا بسیار دوستانه بود و اسرائیل کمک‌های فراوانی در اختیار این کشورها

مخالفان عادی سازی روابط سودان و اسرائیل با برپایی تظاهرات به دادوستد تسلیحاتی، همکاری و عادی سازی روابط با اسرائیل نه گفتند. نه گفتن آنها به این سه مسأله یادآور سه نه گفتن مشهور در سال ۱۹۶۷ در همایش سران عرب در خارطوم است. آنها در آن زمان گفتند تا زمانی که حق مردم فلسطین به تشکیل کشور برای خود تحقق نیابد نه صلحی با اسرائیل برقرار خواهد شد نه مذاکره‌های صورت خواهد گرفت و نه اینکه موجودیت آن به رسمیت شناخته خواهد شد.

نتیجه یک نظرسنجی در سودان نشان می‌دهد که ۱۳ درصد از مردم این کشور از عادی سازی روابط خارطوم با اسرائیل حمایت می‌کنند. تظاهرکنندگان در سودان

قرار داد. اما امروزه سیاست اسرائیل در قبال افکار عمومی در سودان مشابه سیاست ترامپ در بی‌تفاوتی به احساسات و خواسته‌های مردم این کشور بوده است. مخالفت‌های مردم سودان با حکومت عمر البشیر سرانجام به تظاهرات مردم و سرنگونی وی در سال ۲۰۱۹ انجامید. شعار انقلاب سودان، آزادی، صلح و عدالت بود که به شکل‌گیری دولت جدید به جای دولت خودکامه البشیر منجر شد که بر مشارکتی ظریف بین رهبران غیرنظامی و نظامیان، استوار است.

دولت جدید سودان با مشکلات فراوان از جمله بدهی‌های هنگفت خارجی، کمبود مواد غذایی، برق و تورم روزافزون روبروست و به کمک‌های بین‌المللی و سرمایه‌گذاری خارجی نیازمند است. قرار گرفتن سودان در فهرست کشورهای حامی تروریسم مانع سرمایه‌گذاری‌های خارجی در این کشور شده و علت انزوای این کشور در جامعه جهانی، پناه دادن به القاعده بود که به سفارتخانه‌های آمریکا در کنیا و تانزانیا حمله کرده و موجب جان باختن ۲۲۴ نفر و زخمی شدن حدود ۵ هزار نفر شد.

دولت ترامپ برای خارج کردن نام سودان از فهرست کشورهای حامی تروریسم دو شرط تعیین کرد: پرداخت ۳۳۵ میلیون دلار غرامت به قربانیان بمب‌گذاری‌ها و عادی‌سازی روابط با اسرائیل. با اینکه اکثر قربانیان این دو بمب‌گذاری شهروندان آفریقایی بودند اما بیشتر غرامت مورد مطالبه از دولت جدید سودان به بازماندگان شهروندان آمریکا پرداخت خواهد شد. قرار است برای هر شهروند آمریکایی که در بمب‌گذاری‌ها کشته شده ۱۰ میلیون دلار و برای زخمی‌شدگان هر نفر سه میلیون دلار به بازماندگان آن‌ها پرداخت شود و به شهروندان

آفریقایی به ترتیب ۸۰۰ هزار و ۴۰۰ هزار دلار پرداخت شود. بازماندگان قربانیان در کنیا این گونه پرداخت به شهروندان این کشور را تبعیض آمیز توصیف و آن را محکوم کرده‌اند.

اعمال فشار دولت ترامپ به سودان برای عادی‌سازی روابط با اسرائیل آخرین ترنند سیاست خارجی وی پیش از برگزاری انتخابات ریاست جمهوری بوده است تا از این طریق آراء جامعه یهودیان آمریکا را به دست آورد.

رهبران و نخبگان سودانی از هر طیفی، عادی‌سازی روابط این کشور با اسرائیل را خیانت به تعهد تاریخی خارطوم در حمایت از راه حلی عادلانه برای مسأله فلسطین توصیف کرده‌اند. دولت اسرائیل نیز بدون توجه به پیامدهای احتمالی منفی چنین رویکردی، تلاش می‌کند تا از فشارهای دولت ترامپ به دولت نوپای سودان به نفع خود بهره برداری کند.

اتحاد ایدئولوژیک اسرائیل با قاره آفریقا اکنون به ابزاری در دست نتانیاهو تبدیل شده است تا برای خود که با اتهامات گسترده فساد مالی و بی‌کفایتی در مقابله با ویروس کرونا متهم است، اعتبار به دست آورد. عادی‌سازی روابط اسرائیل با سودان فقط به منحرف شدن توجه افکار عمومی از اتهامات عنوان شده علیه نتانیاهو منجر نخواهد شد بلکه در صورت موفقیت این طرح، هزاران سودانی پناهنده به اسرائیل از کشور یهود اخراج و به سودان بازگردانده خواهند شد.

Author: Lynn Schler, No, no, no! The naked cynicism of the Israel-Sudan deal, Times of Israel, 1 Nov 2020. In: <https://blogs.timesofisrael.com/no-no-no-the-naked-cynicism-of-the-israel-sudan-deal/>

مترجم: داود حیدری

فرصت‌های اقتصادی آفریقا

فرصت‌های صادرات در مناسبت‌های ملی و مذهبی سنگال

سنگال کشوری بسیار مذهبی است و مهم‌ترین مراسم‌های دینی و مذهبی شامل اعیاد قربان، فطر، مگل (بزرگداشت شیخ طریقت مریدیه احمدو بامبا) و گامو (میلاد پیامبر اسلام ص) است.

در همه اعیاد و بزرگداشت‌های یاد شده سفره‌های اطعام و برنامه‌های دسته جمعی مذهبی در سطح گسترده‌ای برگزار می‌گردد و در این ایام واردات اقلام مواد غذایی مورد نیاز در دستور کار قرار دارد. مصرف خرما در سنگال تنها در ماه مبارک رمضان بسیار زیاد است که به دلیل مدت زمان طولانی حمل از ایران به سنگال (حداقل دو ماه) و هم‌چنین لزوم ارسال در کانتینرهای مجهز به سیستم سرمایشی با افزایش هزینه و انجام هماهنگی چندماهه قبل از فرارسیدن ماه رمضان عملاً بسیار سخت است.

مواد غذایی دارای مختصات ذائقه محل می‌باشد و حسب غذاهای محلی عمده غذای مصرفی شامل برنج، گوشت، مرغ، ماهی، هویج، کلم، مانیوک، سیب زمینی شیرین، فلفل، پیاز، سیب زمینی، سیر، گوجه، خیار و تخم مرغ است که بخشی از آن در محل تولید می‌شود و مابقی آن از خارج وارد می‌گردد. اکثر مایحتاج برنج این کشور از کشورهای جنوب و شرق آسیا (هند، پاکستان، تایلند، اندونزی، کامبوج و ویتنام) و آمریکای لاتین اروگوئه و آرژانتین وارد می‌شود. بخشی از محصولات کشاورزی سیر، کلم، پیاز و سیب وارداتی از کشورهای اروپایی و مراکش است.

این مراسم‌ها دارای وجه تجاری در حوزه اقلام غیرخوراکی نیز است و فروش البسه و پوشاک غیر رسمی و محلی (عمدتاً وارداتی از چین و مراکش)، پارچه، کفش کتانی و انواع صندل و دمپایی (مردم سنگال عموماً از دمپایی، صندل و سپس کتانی در زندگی روزمره استفاده می‌کنند و کفش‌های رسمی محدود به کارهای اداری و طبقه کارمند می‌باشد)، ظروف خانگی آلومینیومی، ظروف پلاستیکی، لوازم منزل، اسباب بازی در این ایام به ویژه در دو عید مگل و گامو در گردهمایی چند صد هزار نفری و بعضاً میلیونی در بازدید از دو شهر و مکان مقدس مذهبی در طوبا و تیوان صورت می‌پذیرد.

در بزرگداشت مگل و گامو از ۱۰ روز قبل مراسم‌های پیش مگل و پیش گامو برگزار شده و سفره‌های اطعام چیده می‌شود. بازرگانان سنگالی عموماً به صورت مجزا و مستقل اقدام به خرید و واردات این محصولات از کشورهای مختلف می‌نمایند. تقویم مناسبت‌های ملی و مذهبی سنگال به شرح ذیل است:

- ✦ سال نو میلادی - اول ژانویه
- ✦ روز استقلال - ۴ آوریل
- ✦ عید پاک - یک روز مابین ماه آوریل و مارس
- ✦ روز کارگر - ۱ می
- ✦ معراج حضرت مریم (ع) - ۱۵ آگوست
- ✦ روز مردگان (توسن) - ۱ نوامبر
- ✦ تولد حضرت مسیح (ع) - ۲۵ دسامبر

✚ عید فطر

✚ عید قربان - اول ذی حجه

✚ مگل، بزرگداشت شیخ طریقت مریدیه احمدو بامبا - ۱۸ صفر

✚ گامو، مولود پیامبر اسلام (ص) - ۱۲ ربیع الاول

منبع: معاونت دیپلماسی اقتصادی وزارت امور خارجه، ابعاد تجاری و فرصت‌های صادرات در مناسبت‌های ملی و مذهبی سنگال، ۲ آبان ۱۳۹۹. در: <https://b2n.ir/354322>

فرصت‌های صادراتی محصولات لبنی به سنگال

محصولات لبنی شامل شیر، پنیر، ماست و کره دارای بازار خوبی در سنگال است و بخشی از این محصولات در داخل این کشور تولید می‌شود و بخش قابل توجهی محصولات لبنی نیز وارد می‌شود.

علاوه بر شیر گاو که به صورت بطری یک لیتری با تاریخ مصرف یک هفته عرضه می‌شود، شیرهای پاکتی پاستوریزه مدت دار از کشورهای فرانسه، آلمان، دانمارک، نروژ، بلژیک و سایر کشورها وارد می‌شود. شیر خشک بازار مصرف بیشتری به نسبت شیرهای بطری دارد. قیمت بطری شیر یک لیتری تاریخ مصرف چند روزه ۲ یورو، شیر پاستوریزه مدت دار ۲ تا ۲,۳۰ یورو، شیرهای خشک یک کیلوگرمی وارداتی و تولید داخل از ۱,۶۶ یورو تا ۲,۲۰ یورو، کره حیوانی ۵۰۰ گرمی تولید داخل ۸۰ سنت، کره ۵۰۰ گرمی وارداتی در سنگال از ۱ تا ۲ یورو است.

پنیر عمده مصرفی در سنگال پاستوریزه و پنیر کره‌ای است که دارای تنوع زیادی نبوده و بسته ۵۰۰ گرمی آن ۴ یورو، ۲۵۰ گرمی ۲,۵ یورو می‌باشد. عمده پنیر مصرفی در سنگال در فروشگاه‌های زنجیره‌ای اوشان عرضه می‌گردد.

ماست ۷۵۰ گرمی تولید داخلی ۱,۲۰ یورو، ماست یک کیلوگرمی در ظروف پلاستیکی ۲,۱۲ یورو می‌باشد. در سنگال ماست موسیر عرضه نمی‌گردد، این نوع ماست ممکن است با اقبال بیشتری روبرو شود. ماست میوه‌ای مصرف زیادی دارد. ماست میوه‌ای در بسته‌های ۱۵۰ و ۲۰۰ گرمی از ۴۰ سنت تا ۶۰ سنت است.

فروشگاه زنجیره‌ای اوشان که در تمامی سطح شهر داکار دارای شعبات کوچک و بزرگ است، تأمین کننده اصلی محصولات لبنی، مواد غذایی، ظروف آشپزی و لوازم منزل در سنگال به قیمت‌های مناسب است. همچنین همبرگر، سوسیس، کالباس و بستنی نیز بازار مناسبی در سنگال دارند و بخشی از آن در داخل تولید و قسمت قابل توجهی وارد می‌گردد.

در صادرات محصولات لبنی و غذایی گوشتی به سنگال با توجه به حمل این محصولات در کانتینرهای مجهز به سیستم سرمایشی هزینه حمل افزایش می‌یابد و مدت زمان حمل ۵۰ تا ۶۰ روز از مبداء ایران به طول می‌انجامد.

شایان ذکر است که گاوهای محلی سنگالی میزان شیردهی کمی دارند و در موارد صنعتی در این کشور نسبت به واردات گاو هولشتاین اقدام می‌شود. مرکز سنگال دارای اقلیم نیمه خشک و در جنوب دارای آب هوای گرم استوایی و طبیعت سرسبز است. به همین دلیل عرضه شیر گاو در سنگال بسیار محدود و ترکیبی از شیر خشک است.

منبع: معاونت دیپلماسی اقتصادی وزارت امور خارجه، فرصت‌های صادراتی محصولات لبنیاتی به سنگال، ۱۱ آبان ۱۳۹۹. در: <https://b2n.ir/000486>

نگاهی تحلیلی به بازار لبنیات در اتیوپی

صنعت تولید محصولات لبنی اتیوپی با وجود برخورداری این کشور از ۱۱,۴ میلیون رأس دام سنگین شیرده به علت عدم سرمایه گذاری و وجود موانع زیرساختی، فنی و نهادی همچنان در مراحل اولیه توسعه است. این کشور بخش زیادی از محصولات لبنی خود را از خارج کشور و عمدتاً از کشورهای اروپایی وارد می‌نماید. هلند، فرانسه، نیوزیلند، سوئیس، ایرلند، مصر، آلمان، آمریکا، بلژیک و هند ۱۰ کشور پیشرو در صادرات محصولات لبنی به اتیوپی هستند. رشد سریع جمعیت و افزایش نرخ شهرنشینی منجر به تغییر تقاضا برای محصولات لبنی در این کشور شده به طوری که فضا را برای سرمایه‌گذاری در صنعت لبنیات و تجارت در این زمینه فراهم کرده است. اگرچه با توجه به حضور قدرتمند رقبای اروپایی در بازار لبنیات اتیوپی شرایط برای ورود شرکت‌های ایرانی کمی مشکل به نظر می‌رسد اما با توجه به برنامه‌های دولت اتیوپی جهت توسعه صنعت لبنیات، تقاضای موثر روبه رشد در این کشور، در کنار تنوع محصولات تولیدی کشورمان و همچنین ارائه محصولات با قیمتی جذاب و رقابتی می‌توان امیدوار به حضور شرکت‌های ایرانی در این کشور بود.

بخش لبنیات در اتیوپی طی یک دهه گذشته پیشرفت چشمگیری داشته است. اتیوپی به دلیل برخورداری از تعداد زیاد دام، وضعیت مطلوب کشاورزی و اکولوژیکی برای اصلاح نژادهای حیوانی با بازده بالا و تولید علوفه برای دام، از ظرفیت زیادی برای توسعه صنعت لبنیات برخوردار است. این کشور از بیشترین تعداد دام زنده در قاره آفریقا برخوردار است. طبق تحقیقات انجام شده توسط مؤسسه توسعه صنعت گوشت و لبنیات اتیوپی، این کشور دارای ۵۷,۸۳ میلیون رأس گاو می‌باشد که ۵۵ درصد از آنان ماده می‌باشند. با این حجم دام و همچنین شرایط آب و هوایی و اقلیمی، اتیوپی از پتانسیل بالایی برای توسعه بخش تولید محصولات لبنی برخوردار است.

در اتیوپی ۱۱,۴ میلیون گاو شیرده وجود دارد و حجم شیر تولیدی حدود ۳ میلیارد لیتر در سال است. این رقم در ۱۸ سال پیش کمتر از ۱ میلیارد لیتر بود. جمعیت گاو شیرده اتیوپی در تمام مناطق کشور توزیع شده است، اما چهار منطقه که از بیشترین تعداد گاو شیرده برخوردارند، عبارتند از: ارومیا ۴۴ درصد، آمه‌ارا ۱۷ درصد، ملل و مردم جنوب ۲۲ درصد و تیگرای ۹ درصد.

در سالهای اخیر دولت اتیوپی اولویت را به تحول بخش کشاورزی به عنوان بخشی از برنامه رشد و تحول ملی داده است. معرفی برنامه توسعه و تحول ۲۰۱۵ تا ۲۰۲۰ همراه با ارائه طرح جامع دام، نقشه راهی را برای توسعه بخش تولیدات محصولات لبنی و تولید شیر بیشتر در این کشور، ترسیم کرد. طبق برآوردهای صورت گرفته انتظار می‌رود سهم بخش لبنیات از تولید ناخالص داخلی از ۲۸ میلیارد بیر در سال ۱۵-۲۰۱۴ به ۵۲,۹ میلیارد بیر در سال ۲۰۲۰ افزایش یابد. در اتیوپی برای توسعه زنجیره ارزش، سوله‌های مختلف جمع‌آوری شیر در شهرهای بزرگ کشور همچون آدیس‌آبابا، بیشوفتو، آداما، هومرا، بهارد، گوندار، هاواسا، دیرداوا و ... تأسیس شد. ساختار زنجیره ارزش لبنی به گونه‌ای سازمان یافته است که تولیدکنندگان، شیر خام را از مزارع لبنیات، بخش خصوصی، تعاونی‌ها و اتحادیه‌ها جمع‌آوری می‌کنند. در حال حاضر، بیش از ۵۰ شرکت فراوری لبنی فعال در این کشور وجود دارد و اکثر شرکت‌ها در مجاورت پایتخت (آدیس‌آبابا) فعالیت می‌کنند. میانگین سرانه مصرف لبنیات اتیوپی در حدود ۲۰ لیتر برآورد شده است.

جدول 1- بزرگترین شرکت های تولید کننده لبنیات در اتیوپی

ردیف	نام شرکت	ظرفیت تولیدی روزانه (لیتر)
1	Sebeta Agro Industry (Mama Dairy)	45000
2	Lame Dairy Processing	60000
3	Yadeni Dairy farm (Bora milk)	15000
4	MB PLC (Family Milk)	15000
5	Ada'a dairy Coporative	15000
6	Leme Dairy	10000
7	Genesis Farm	4000
8	Holland Dairy	4000

واردات محصولات لبنی

علیرغم اینکه اتیوپی از تعداد زیادی دام زنده و گاو شیرده در قاره آفریقا برخوردار است طی سالهای ۲۰۰۹ تا ۲۰۱۸ حدود ۲۴,۱۱ میلیون لیتر شیر و مشتقات آن شامل ماست، پنیر، کره، خامه و ... از کشورهای خارجی وارد شده است که برای این کشور ۲,۶۱۵ میلیارد بیر هزینه داشته است. قاره‌های پیشرو صادر کننده محصولات لبنی به اتیوپی عبارتند از اروپا با سهم ۷۶,۰۴ درصد، آسیا با ۱۲,۳۸ درصد، آفریقا با ۷,۴۸ درصد، شمال و مرکز آمریکا با ۴ درصد، استرالیا و کشورهای آمریکای جنوبی با ۰,۰۷ درصد و ۰,۰۲ درصد.

طبق آمارهای اداره گمرک اتیوپی، هلند، فرانسه، نیوزیلند، سوئیس، ایرلند، مصر، آلمان، ایالات متحده، بلژیک و هند، ۱۰ کشور پیشرو در صادرات محصولات لبنی به اتیوپی می‌باشند. این کشورها به ترتیب ۲۱,۷۷ درصد، ۱۵,۳۴ درصد، ۹,۴۱ درصد، ۶,۳۱ درصد، ۵,۱۴ درصد، ۵ درصد، ۴,۴۷ درصد، ۴ درصد، ۳,۹۹ درصد و ۲,۶۴ درصد کل محصولات لبنی را که از سال ۲۰۰۹ تا ۲۰۱۸ به اتیوپی صادر شده‌اند را به خود اختصاص می‌دهند. از میان کل محصولات لبنی وارداتی، شیر و خامه در انواع مختلف آن در حدود ۸۴,۶۹ درصد، انواع مختلف پنیر ۸,۴۶ درصد، کشک ۴,۲۲ درصد، کره ۱,۰۲ درصد، ماست ۱ درصد، چربی و روغن بدست آمده از شیر ۰,۳۵ درصد و شیرکره ۰,۲۶ درصد هزینه‌ها را به خود اختصاص می‌دهند.

جدول 2- ده کشور اول صادر کننده شیر و انواع خامه به اتیوپی (2009-2018)

رتبه	کشور	وزن ناخالص (میلیون لیتر)	هزینه (میلیون بیر)	سهم %
1	هلند	5.051	615.68	26
2	نیوزلند	2.103	215.86	10.82
3	سوئیس	1.515	391.56	7.8
4	فرانسه	1.257	112.8	6.47
5	ایرلند	1.239	215.34	6.37
6	ایالات متحده	932	50.4	4.8
7	آلمان	913	74.63	4.7
8	مصر	894	56.43	4.6
9	بلژیک	820	52.71	4.22
10	هند	634	37.44	3.26

جدول 3- ده کشور اول صادر کننده ماست به آتیوپی (2009-2018)

رتبه	کشور	وزن ناخالص (1000 لیتر)	هزینه (میلیون پیر)	سهم %
1	اسپانیا	90.77	8.166	33.89
2	فرانسه	61.41	5	22.93
3	آلمان	35.37	3.37	13.21
4	یونان	23.00	4.06	8.59
5	آفریقای جنوبی	18.86	1.04	7.04
6	ایتالیا	15.78	1.93	5.89
7	هلند	13.26	1.36	4.95
8	رژیم اسرائیل	3.00	0.35	1.12
9	سوئیس	1.80	0.35	0.67
10	کرواسی	1.72	0.12	0.64

جدول 4- ده کشور اول صادر کننده پنیر به آتیوپی (2009-2018)

رتبه	کشور	وزن ناخالص (1000 لیتر)	هزینه (میلیون پیر)	سهم %
1	مصر	298.57	43.43	23.81
2	فرانسه	200.42	29.44	15.98
3	هلند	141.28	0.03	11.27
4	ایتالیا	106.11	35.8	8.46
5	ترکیه	99.10	23.96	7.9
6	آلمان	65.32	9.05	5.21
7	دانمارک	56.05	10.31	4.47
8	بلژیک	49.91	6.53	3.98
9	عربستان سعودی	46.74	5.38	3.73
10	امارات	44.43	2.83	3.54

جدول 5- ده کشور اول صادر کننده کره به آتیوپی (2009-2018)

رتبه	کشور	وزن ناخالص (1000 لیتر)	هزینه (میلیون پیر)	سهم %
1	بلژیک	50.82	5.94	27.88
2	فرانسه	44.71	6.83	24.53
3	دانمارک	18.89	3.29	10.36
4	هلند	15.51	2.62	10.15
5	آفریقای جنوبی	13.84	2.21	7.6
6	اکراین	9.14	1.05	5.02
7	ایالات متحده	7.11	1.04	3.9
8	ترکیه	4	0.63	2.19
9	انگلستان	3.73	0.80	2.05
10	آلمان	3.15	0.47	1.73

جدول 6- ده کشور اول صادر کننده بستنی به اتیوپی (2016-2017)

رتبه	کشور	وزن ناخالص (1000 لیتر)	هزینه (میلیون پیر)	سهم %
1	ایتالیا	21.98	1.217	34.61
2	امارات	19.38	1.883	30.51
3	ترکیه	6.9	0.862	10.86
4	اندونزی	5.27	0.593	8.29
5	عربستان سعودی	2.86	0.747	4.51
6	مصر	2.6	0.263	4.03
7	چین	2.32	0.258	3.65
8	اتگلستان	0.81	0.114	1.27
9	ایسلند	0.65	0.132	1.03
10	هلند	0.44	0.061	0.68

جدول 7- شرکت های عمده وارد کننده محصولات لبنی در اتیوپی

ردیف	نام شرکت	شماره تلفن	ایمیل
1	ABUBEKER OUKI KENFELA	+251 913295668 +251 930079048	abubeker84@yahoo.com
2	ADDIS NOVIS SUPERMARKE	+251 111550267 +251 118201099	marialuisa.frezza@novisethiopia.com
3	AL NAHDA TRADING	+251 911200225	Jabdu200@yahoo.com
4	DEJENANA HADI	+251 911249641	dejeneseale@yahoo.com
5	FRANK INTERNATIONAL PLC	+251 911123400	
6	HAFTOM H/MARIYAM HAGOS	+251 112370206 +251 911712921	haftomhm@gmail.com
7	IBHARR TRADING	+251 919362072	Ibharr.tading@yahoo.com
8	SHEBATRA PLC	+251 115544313/26 +251 911214896	Shebatra2006@gmail.com
9	SHI SOLOMON HAILU SUPERMARKET PLC	+251 115517095 +251 115516437	shiSolomon10@gmail.com
10	TAYREN FOOD ITEMS IMPORTER	+251 911727202 +251 911342079	aser_afework2008@yahoo.com

نکته قابل ذکر دیگر اینکه اتیوپی یکی از اقتصادهای در حال رشد آفریقا است که طی یک دهه گذشته نرخ رشد اقتصادی بطور میانگین ۱۰ درصدی را تجربه نموده است. این امر در خصوص رشد بالقوه مصرف محصولات لبنی نیز صادق است. افزایش سریع جمعیت و افزایش نرخ شهرنشینی منجر به تغییر تقاضا برای محصولات لبنی شده بطوری که تقاضا برای این محصولات رو به افزایش است. توسعه صنعت لبنیات همچنین می تواند منجر به فعالیت های درآمدزا در مناطق روستایی، افزایش درآمد و فرصت های شغلی برای کشاورزان شود. به همین دلیل بخش تولید لبنیات همواره مورد حمایت دولت این کشور بوده و خواهد بود.

اتیوپی ظرفیت زیادی برای تولید لبنیات دارد. با توجه به سیاست های دولت این کشور در زمینه توسعه صنعت لبنیات، انتظار می رود این بخش طی یک تا دو دهه آینده به رشد خود ادامه دهد. علاوه بر این، وضعیت مناسب کشاورزی، برخورداری از خاک حاصلخیز و بارندگی زیاد در برخی فصول سال شرایط مناسبی را برای رشد بهتر این بخش فراهم

می‌کند. از آنجایی که زنجیره ارزشی تولید لبنیات هنوز در مراحل اولیه توسعه است، سرمایه گذاران جدید فرصت‌های فراوانی برای توسعه و نوسازی بیشتر این صنعت دارند.

باید این نکته را مد نظر قرار داد که بهره‌وری بخش لبنیات به دلیل برخی چالش‌های زیرساختی، اقتصادی، فنی و نهادی، به طور نامتناسبی پایین است. چالش‌های فعلی بخش دامداری اتیوپی همچون کمبود خوراک، تولید شیر کم هر رأس، کمبود امکانات سرمایشی و ذخیره‌سازی در مزارع و کوچک‌بودن بخش دامداری، در کنار محدودیت‌های دیگری همچون دسترسی ناکافی به منابع مالی، ارتباط ضعیف بین بازیگران زنجیره‌ای، بخش خصوصی و خدمات هوش مصنوعی محدود و بیماری‌های دام، از جمله چالش‌های پیش رو است. با این وجود، سرمایه‌گذاران خارجی می‌توانند با ورود به این حوزه به سرعت جهت رفع کمبودها اقدام کنند. بطور کلی بخش لبنیات اتیوپی با تغییر مدیریت از مشارکت بخش دولتی به سمت مشارکت بخش خصوصی، در وضعیت مناسبی برای حضور شرکت‌های خارجی قرار گرفته است.

با توجه به مقررات تجاری اتیوپی، صادرات و واردات بجز در مواردی خاص در انحصار شرکت‌های داخلی این کشور می‌باشد. لذا شرکت‌های ایرانی در صورت تمایل به حضور در بازار اتیوپی تنها با مشارکت شرکت‌های داخلی اتیوپیایی قادر به حضور در بازار صادراتی آن کشور خواهند بود. همچنین شرکت‌های ایرانی در قالب ثبت شرکت‌های تولیدی و با سرمایه‌گذاری در آن کشور نیز می‌توانند مقدمات حضورشان را فراهم نمایند. شایان ذکر است، حداقل سرمایه مورد نیاز جهت ثبت شرکت در اتیوپی ۲۰۰ هزار دلار در قالب سرمایه‌گذاری مستقل و ۱۵۰ هزار دلار در قالب سرمایه‌گذاری مشترک با شرکت‌های داخلی می‌باشد.

منابع مورد استفاده:

1. Ethiopia Meat and Dairy industry Development Institute, Evaluate the Trend of Imported Milk and Milk Products in Ethiopia, world journal of dairy and food Sciences, No. 14, 2019
2. Jelle Zijlstra and Others, Investment Opportunity in Ethiopia: Dairy sector, Wageningen UR Livestock Reserch- Netherlands- Africa Business Council, 2015.
3. Ethiopia: Land of Lucrative Dairy Investment and Trade Opportunities, Available at: <https://ethiopianembassy.be/ethiopia-land-of-lucrative-dairy-investment-and-trade-opportunities/>

منبع: معاونت دیپلماسی اقتصادی وزارت امور خارجه، بررسی بازار لبنیات در اتیوپی، ۹ آبان ۱۳۹۹. در: <https://b2n.ir/563440>